

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 10 września 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Współpraca sądowa w sprawach cywilnych — Jurysdykcja i wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych — Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 — Artykuł 5 pkt 1 — Jurysdykcja w dziedzinie umów — Artykuł 5 pkt 3 — Jurysdykcja w przypadku odpowiedzialności z tytułu czynu niedozwolonego — Artykuły 18–21 — Indywidualna umowa o pracę — Umowa dyrektora spółki — Zakończenie umowy — Podstawy — Nienależyte wykonanie obowiązków i niedozwolone zachowanie — Powództwo o ustalenie i o odszkodowanie — Pojęcie „indywidualnej umowy o pracę

W sprawie C-47/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Hoge Raad der Nederlanden (Niderlandy) postanowieniem z dnia 24 stycznia 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 30 stycznia 2014 r., w postępowaniu:

Holterman Ferho Exploitatie BV,

Ferho Bewehrungsstahl GmbH,

Ferho Vechta GmbH,

Ferho Frankfurt GmbH

przeciwko

Friedrichowi Leopoldowi Freiherrowi Spiesowi von Büllesheimowi,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: M. Ilešič, prezes izby, A. Ó Caoimh, C. Toader (sprawozdawca), E. Jarašiūnas i C.G. Fernlund, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Cruz Villalón,

sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 21 stycznia 2015 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Holterman Ferho Exploitatie BV, Ferho Bewehrungsstahl GmbH, Ferho Vechta GmbH oraz Ferho Frankfurt GmbH przez P.A. Fruytiera, advocaat,

* Język postępowania: niderlandzki.

- w imieniu F.L. Spiesa von Büllesheima przez E. Jacobsona oraz B. Verkerka, advocaten,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez A.M. Rouchaud-Joët, M. Wilderspina oraz G. Wilsa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 7 maja 2015 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 pkt 1 i 3, a także rozdziału II sekcja 5 (art. 18–21) oraz art. 60 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy z jednej strony Holterman Ferho Exploitatie BV (zwaną dalej „Holterman Ferho Exploitatie”), Ferho Bewehrungsstahl GmbH (zwaną dalej „Ferho Bewehrungsstahl”), Ferho Vechta GmbH (zwaną dalej „Ferho Vechta”) oraz Ferho Frankfurt GmbH (zwaną dalej „Ferho Frankfurt”) (zwanymi dalej „czterema spółkami”) a z drugiej strony F.L. Spiesem von Büllesheimem w przedmiocie odpowiedzialności tego ostatniego w charakterze osoby zarządzającej wspomnianymi spółkami oraz żądania mającego na celu zasądzenie od niego odszkodowania.

Ramy prawne

Prawo Unii

Konwencja brukselska

- 3 Artykuł 5 Konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32), zmienionej na mocy kolejnych konwencji dotyczących przystąpienia do niej nowych państw członkowskich (zwanej dalej „konwencją brukselską”), brzmi następująco:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium jednego z umawiających się państw, może być pozwana w innym umawiającym się państwie:

- 1) jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy – przed sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane; jeżeli przedmiotem postępowania jest indywidualna umowa o pracę albo roszczenia wynikające z indywidualnej umowy o pracę – przed sąd miejsca, gdzie pracownik zazwyczaj świadczy pracę; gdy pracownik zazwyczaj nie świadczy pracy w jednym i tym samym państwie – pracodawca może być również pozwany przed sąd miejsca, gdzie znajduje się albo znajdował się oddział, który pracownika zatrudnił [tłumaczenie nieoficjalne];

[...]”.

Rozporządzenie nr 44/2001

4 Motyw 13 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„W sprawach dotyczących ubezpieczenia, umów z udziałem konsumentów i z zakresu prawa pracy strona słabsza powinna być chroniona przez przepisy jurysdykcyjne dla niej bardziej korzystne niż przepisy ogólne”.

5 Artykuł 5 rozporządzenia nr 44/2001 brzmi następująco:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:

- 1) a) jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy – przed sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane;
  - b) w rozumieniu niniejszego przepisu – i o ile co innego nie zostało uzgodnione – miejscem wykonania zobowiązania jest:
    - w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych – miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone;
    - w przypadku świadczenia usług – miejsce w państwie członkowskim, w którym usługi zgodnie z umową były świadczone albo miały być świadczone;
  - c) jeśli lit. b) nie ma zastosowania, wówczas stosuje się lit. a);
- 2) [...]
- 3) jeżeli przedmiotem postępowania jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu – przed sąd miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę.

[...]”.

6 Artykuł 18, który należy do sekcji 5, zatytułowanej „Jurysdykcja dla indywidualnych umów o pracę”, rozdziału II rozporządzenia nr 44/2001, przewiduje w ust. 1:

„Jeżeli przedmiotem postępowania jest indywidualna umowa o pracę lub roszczenia z indywidualnej umowy o pracę, jurysdykcję określa się według niniejszej sekcji, bez uszczerbku dla art. 4 i art. 5 pkt 5”.

7 Artykuł 20 ust. 1 tegoż rozporządzenia stanowi:

„Pracodawca może wytoczyć powództwo tylko przed sądami państwa członkowskiego, na terytorium którego pracownik ma miejsce zamieszkania”.

8 Artykuł 60 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„Dla celów stosowania niniejszego rozporządzenia spółki i osoby prawne mają swoje miejsce zamieszkania w miejscu, w którym znajduje się:

- a) ich statutowa siedziba; lub

- b) ich główny organ zarządzający; lub
- c) ich główne przedsiębiorstwo”.

Prawo niderlandzkie

- 9 Burgerlijk Wetboek (kodeks cywilny, zwany dalej „BW”), zawiera księgę 2, zatytułowaną „Osoby prawne”, która przewiduje w art. 2:9:

„1. Każdy zarządzający jest zobowiązany względem osoby prawnej do należytego wykonywania swojej funkcji. Należą do tej funkcji wszystkie czynności zarządu, które nie zostały powierzone jednemu lub kilku innym zarządzającym ustawą lub statutem lub na mocy ustawy lub statutu.

2. Każdy zarządzający jest odpowiedzialny za ogólne prowadzenie spraw. Jest on odpowiedzialny za wszystko w razie nienależytego zarządzania, chyba że przy uwzględnieniu w szczególności obowiązków powierzonych innym osobom nie można wobec niego wysunąć żadnego poważnego zarzutu i nie dopuścił się niedbalstwa przy przyjmowaniu środków mających na celu zapobieżenie skutkom nienależytego zarządzania”.

- 10 Księga 6 BW, poświęcona „[o]gólnemu reżimowi prawa zobowiązań”, zawiera tytuł 3, zatytułowany „Czyn niedozwolony i czyn podobny do czynu niedozwolonego”, który przewiduje w art. 6:162:

„1. Kto dopuszcza się wobec innej osoby czynu niedozwolonego, za który można go obwinić, obowiązany jest do naprawienia szkody przez nią poniesionej.

2. Uznaje się za niedozwolone, chyba że są uzasadnione, naruszenie prawa oraz czyn lub zaniechanie sprzeczne z obowiązkiem ustawowym lub niepisaną regułą, która określa, co jest dozwolone w życiu społecznym.

3. Za czyn niedozwolony można obwinić jego sprawcę, jeśli można uznać, że wynika z jego winy lub okoliczności, za którą powinien odpowiadać na mocy ustawy lub ze względu na poglądy przyjęte w społeczeństwie”.

- 11 W księdze 7 BW, zatytułowanej „Umowy szczególne”, tytuł 10 dotyczący „[u]mowy o pracę”, stanowi w art. 7:661:

„1. Pracownik, który przy wykonywaniu umowy wyrządzi szkodę pracodawcy lub osobie trzeciej, której pracodawca zobowiązany jest do zapłaty odszkodowania za tę szkodę, nie jest odpowiedzialny wobec pracodawcy w tym zakresie, chyba że szkoda jest wynikiem jego umyślnej winy lub świadomej niestaranności. Przy uwzględnieniu w szczególności charakteru umowy na podstawie okoliczności konkretnego przypadku można przyjąć wniosek odmienny od określonego w poprzednim zdaniu”.

2. Odstępstwo od ust. 1 i art. 170 ust. 3 księgi 6 na niekorzyść pracownika jest możliwe tylko na mocy pisemnej umowy, o ile pracownik jest ubezpieczony w tym względzie”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 12 Z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że Holterman Ferho Exploitatie jest spółką holdingową z siedzibą w Niderlandach. Należą do niej trzy spółki zależne prawa niemieckiego, mianowicie Ferho Bewehrungsstahl, Ferho Vechta i Ferho Frankfurt, wszystkie z nich mające siedziby w Niemczech.

- 13 Uchwałą z dnia 25 kwietnia 2001 r. zgromadzenie wspólników Holterman Ferho Exploitatie mianowało dyrektorem tej spółki F.L. Spiesa von Büllsheima, obywatela niemieckiego zamieszkałego w Niemczech, który także był osobą zarządzającą i pełnomocnikiem trzech niemieckich spółek zależnych.
- 14 W dniu 7 maja 2001 r. Holterman Ferho Exploitatie oraz F.L. Spies von Büllsheim zawarli umowę, sporządzoną w języku niemieckim, potwierdzającą mianowanie tego ostatniego na dyrektora („Geschäftsführer”) i opisującą jego prawa i obowiązki w tym względzie (zwaną dalej „umową z dnia 7 maja 2001 r.”).
- 15 W dniu 20 lipca 2001 r. F.L. Spies von Büllsheim stał się osobą zarządzającą spółką Holterman Ferho Exploitatie.
- 16 Jak wynika z informacji przedstawionych przez strony w toku rozprawy, F.L. Spies von Büllsheim posiadał także akcje w Holterman Ferho Exploitatie, przy czym większość akcji w tej spółce należała jednak do pana Holtermana.
- 17 W dniu 31 grudnia 2005 r. rozwiązano umowę wiążącą F.L. Spiesa ze spółką Ferho Frankfurt, a w dniu 31 grudnia 2006 r. umowy wiążące go ze spółkami Holterman Ferho Exploitatie, Ferho Bewehrungsstahl oraz Ferho Vechta.
- 18 Ze względu na podnoszone poważne uchybienia w wykonywaniu jego obowiązków cztery spółki wniosły powództwo o ustalenie i o odszkodowanie przeciwko F.L. Spiesowi von Büllsheimowi do Rechtbank Almelo (Niderlandy).
- 19 Wspomniane spółki utrzymują tytułem głównym, że F.L. Spies von Büllsheim nienależycie wykonywał swoje obowiązki zarządzającego i że na tej podstawie na mocy 2:9 BW ponosi on wobec nich odpowiedzialność. Powołały się także na umyślną winę lub świadomą niestaranność w wykonywaniu umowy o pracę na podstawie art. 7:661 BW. Posiłkowo cztery spółki podnoszą, że uchybienia popełnione przez F.L. Spiesa von Büllsheima w wykonywaniu jego obowiązków stanowią niedozwolone zachowanie na podstawie art. 6:162 BW.
- 20 F.L. Spies von Büllsheim podnosi, że sądy niderlandzkie nie są właściwe do rozpoznania sporu.
- 21 Rechtbank Almelo orzekł, że nie jest właściwy ani na podstawie art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, ani na podstawie art. 5 pkt 3 tego rozporządzenia.
- 22 Gerechtshof te Arnhem utrzymał w mocy orzeczenie wydane przez Rechtbank Almelo.
- 23 Co się tyczy żądania Holterman Ferho Exploitatie opartego na nienależytym sposobie zarządzenia tą spółką przez F.L. Spiesa von Büllsheima, Gerechtshof te Arnhem orzekł, że rozporządzenie nr 44/2001 nie wskazuje sądów żadnej jurysdykcji w szczególności, tak że zasadniczo ma zastosowanie norma określona w art. 2 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001. Tym samym F.L. Spies von Büllsheima może być pozywany wyłącznie przed sądem niemieckim.
- 24 Co się tyczy żądania Holterman Ferho Exploitatie opartego na odpowiedzialności F.L. Spiesa von Büllsheima za nienależyte wykonywanie umowy z dnia 7 maja 2001 r., Gerechtshof te Arnhem jest zdania, że umowę tę należy uznać za „indywidualną umowę o pracę” w rozumieniu art. 18 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001. Na mocy art. 20 ust. 1 tego rozporządzenia pracodawca może wytoczyć powództwo tylko przed sądami państwa członkowskiego, na którego terytorium pracownik ma miejsce zamieszkania. Ponieważ F.L. Spies von Büllsheim ma swoje miejsce zamieszkania w Niemczech, brak jest możliwości uznania jurysdykcji sądu niderlandzkiego do rozpoznania powództw wniesionych na podstawie tego żądania.

- 25 Według *Gerechtshof te Arnhem* rozumowanie to stosuje się także w zakresie, w jakim powództwo wniesione przez *Holterman Ferho Exploitatie* dotyczy czynów niedozwolonych lub czynów podobnych do czynu niedozwolonego. Jako że powództwo dotyczące czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego wykazuje związek z żądaniem z dziedziny „indywidualnych umów o pracę” w rozumieniu art. 18 rozporządzenia nr 44/2001, nie może ono skutkować jurysdykcją sądu niderlandzkiego, ponieważ rozdział II sekcja 5 tego rozporządzenia zawiera szczególną zasadę jurysdykcyjną, która stanowi odstępstwo od zasad zawartych w art. 5 pkt 1 i 3 wspomnianego rozporządzenia.
- 26 Cztery spółki wniosły skargę kasacyjną od wyroku *Gerechtshof te Arnhem* do sądu odsyłającego.
- 27 W skardze zarzucają one *Gerechtshof te Arnhem*, że naruszył on prawo lub niedostatecznie uzasadnił swój wyrok. Zarzuty te dotyczą wykładni i zastosowania mających znaczenie zasad jurysdykcyjnych przewidzianych rozporządzeniem nr 44/2001, a mianowicie przepisu art. 5 pkt 1 lit. a) w związku z art. 5 pkt 3, art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 tego rozporządzenia. Cztery spółki podnoszą w szczególności, że *Gerechtshof te Arnhem* uznał, iż sąd niderlandzki jest niewłaściwy w zakresie, w jakim ich żądania opierają się na okoliczności, że *F.L. Spies von Büllesheim* nie wypełnił swoich obowiązków jako dyrektor *Holterman Ferho Exploitatie*.
- 28 *Hoge Raad der Nederlanden* zauważa, że zgodnie z prawem niderlandzkim czyni się rozróżnienie między, z jednej strony, odpowiedzialnością osoby działającej w charakterze osoby zarządzającej spółką w związku z naruszeniem obowiązku prawidłowego wykonywania zadań spoczywających na niej na mocy prawa spółek na podstawie art. 2:9 BW albo w związku z „niedozwolonym zachowaniem” w rozumieniu art. 6:162 BW a, z drugiej strony, istniejącą niezależnie od funkcji osoby zarządzającej odpowiedzialnością tej osoby jako „pracownika” tej spółki w związku z „umyślną winą lub niestarannością w wykonywaniu umowy o pracę” w rozumieniu art. 7:661 BW.
- 29 Kwestia, czy sądy niderlandzkie są właściwe do rozpoznania sprawy, wymaga zdaniem *Hoge Raad der Nederlanden* zbadania stosunku istniejącego pomiędzy zasadami jurysdykcyjnymi przewidzianymi w rozdziale II sekcja 5 (art. 18–21) rozporządzenia nr 44/2001 a zasadami jurysdykcyjnymi określonymi w art. 5 pkt 1 lit. a) i art. 5 pkt 3 tego rozporządzenia. Konkretniej, powstaje pytanie, czy wspomniana sekcja 5 stoi na przeszkodzie temu, by przepisy wspomnianego art. 5 pkt 1 lit. a) i art. 5 pkt 3 miały zastosowanie w przypadku takim jak niniejszy, w którym spółka wytacza powództwo przeciwko pozwanemu nie tylko w charakterze zarządzającego w związku z nienależytym wykonywaniem jego obowiązków lub działaniem w sposób niedozwolony, lecz także niezależnie od tej funkcji w związku z jego umyślną winą albo świadomą niestarannością przy wykonywaniu zawartej ze wspomnianą spółką umowy o pracę.
- 30 W tych okolicznościach *Hoge Raad der Nederlanden* postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy przepisy rozdziału II sekcja 5 (art. 18–21) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie zastosowaniu art. 5 pkt 1 lit. a) albo art. 5 pkt 3 tego rozporządzenia w przypadku takim jak w niniejszej sprawie, w którym pozwany zostaje pociągnięty do odpowiedzialności przez spółkę nie tylko w charakterze osoby zarządzającej tą spółką w związku z nieprawidłowym wykonywaniem obowiązków albo w związku z czynem niedozwolonym, lecz także niezależnie od tego statusu w związku z winą umyślną lub świadomym brakiem należytej staranności przy wykonywaniu umowy o pracę zawartej między tą osobą a spółką?
- 2) a) Czy w razie odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze pojęcie »umow[y] lub roszczeni[a] wynikając[ego] z umowy« w art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono również przypadek taki jak w niniejszej

sprawie, w którym spółka pociąga do odpowiedzialności osobę w charakterze osoby zarządzającej tą spółką w związku z naruszeniem jej zobowiązania do prawidłowego wykonywania obowiązków wynikających z prawa spółek?

- b) Czy w razie odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie lit. a) pojęcie »miejsc[a], gdzie [stanowiące podstawę powództwa] zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane« z art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że oznacza ono miejsce, w którym osoba zarządzająca wykonała obowiązki wynikające z prawa spółek albo w którym powinna je była wykonać, co z reguły jest miejscem, w którym znajduje się główny organ zarządzający lub główne przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 60 ust. 1 lit. b) i c) tego rozporządzenia?
- 3) a) Czy w razie odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze pojęcie »czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego« z art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono przypadek taki jak w niniejszej sprawie, w którym spółka pociąga do odpowiedzialności osobę w charakterze osoby zarządzającej tej spółki w związku z nieprawidłowym wykonywaniem obowiązków wynikających z prawa spółek albo w związku z czynem niedozwolonym?
- b) Czy w razie odpowiedzi twierdzącej na pytanie trzecie lit. a) pojęcie miejsca »gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę« z art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że oznacza ono miejsce, w którym osoba zarządzająca wykonała swe obowiązki na gruncie prawa handlowego albo w którym powinna je była wykonać, co z reguły jest miejscem, w którym znajduje się główny organ zarządzający lub główne przedsiębiorstwo danej spółki w rozumieniu art. 60 ust. 1 lit. b) i c) tego rozporządzenia?».

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 31 Na wstępie należy zauważyć, że sąd odsyłający w zakresie, w jakim rozpoznaje zgodnie z przepisami prawa krajowego środek odwoławczy mający na celu rozważenie odpowiedzialności osoby zarówno w charakterze dyrektora, jak i w charakterze osoby zarządzającej spółką, a także na podstawie czynów niedozwolonych, dąży do uzyskania od Trybunału odpowiedzi w przedmiocie wykładni przepisów rozporządzenia nr 44/2001 dotyczących jurysdykcji, odpowiednio, w odniesieniu do indywidualnych umów o pracę w rozumieniu rozdziału II sekcja 5 (art. 18–21) rozporządzenia nr 44/2001, w odniesieniu do „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 tego rozporządzenia oraz w odniesieniu do „czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczeń wynikających z takiego czynu” w rozumieniu art. 5 pkt 3 wspomnianego rozporządzenia.
- 32 W tym względzie sama okoliczność, że powód wskazuje w swoim pozwie kilka podstaw odpowiedzialności nie wystarcza, by uznać, że takie powództwo może być objęte każdym z przywołanych przepisów. Ma to bowiem miejsce tylko wówczas, gdy zarzucane zachowanie można uznać za uchybienie zobowiązaniom wynikającym z tych przepisów, czego sprawdzenie należy do sądu odsyłającego (zob. analogicznie wyrok Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, pkt 24).

W przedmiocie pytania pierwszego

- 33 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy przepisy rozdziału II sekcja 5 (art. 18–21) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, gdy spółka wytacza przeciwko osobie, która wykonywała

obowiązki dyrektora i zarządzającego tą spółką, powództwo o ustalenie uchybień popełnionych przez tę osobę w wykonywaniu tych obowiązków i o uzyskanie wskutek tego odszkodowania, stoją one na przeszkodzie stosowaniu art. 5 pkt 1 i 3 tego rozporządzenia.

- 34 Należy zauważyć przede wszystkim, że kwestia stosowania szczególnych zasad określania jurysdykcji przewidzianych we wspomnianej sekcji rozporządzenia nr 44/2001 powstaje w niniejszym przypadku tylko, jeśli F.L. Spiesa von Büllesheima można uznać za osobę, która była związana „indywidualną umową o pracę” w rozumieniu art. 18 ust. 1 tego rozporządzenia ze spółką, której był dyrektorem i zarządzającym, i tym samym zakwalifikować go jako „pracownika” w rozumieniu art. 18 ust. 2 tego rozporządzenia.
- 35 Trzeba stwierdzić, że po pierwsze, rozporządzenie nr 44/2001 nie definiuje ani pojęcia „indywidualnej umowy o pracę”, ani pojęcia „pracownika”.
- 36 Po drugie, kwestii zakwalifikowania więzi między F.L. Spiesa von Büllesheima a wspomnianą spółką nie można rozstrzygnąć na podstawie prawa krajowego (zob. analogicznie wyrok Kiiski, C-116/06, EU:C:2007:536, pkt 26).
- 37 Aby zapewnić pełną skuteczność rozporządzenia nr 44/2001, a w szczególności wspomnianego art. 18, pojęcia prawne, które rozporządzenie to zawiera, powinny bowiem być interpretowane w sposób niezależny, który byłby wspólny dla wszystkich państw członkowskich (wyrok Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, pkt 42).
- 38 W zakresie, w jakim rozporządzenie nr 44/2001 zastępuje konwencję brukselską, wykładnia dokonana przez Trybunał w odniesieniu do postanowień tej konwencji pozostaje aktualna dla przepisów tego rozporządzenia, gdy postanowienia konwencji brukselskiej i przepisy rozporządzenia można uznać za równoważne (wyrok Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, pkt 18).
- 39 Co się tyczy art. 5 pkt 1 konwencji brukselskiej – postanowienia, które służyło za podstawę przyjęcia art. 18–21 rozporządzenia nr 44/2001 – Trybunał orzekł już, że umowy o pracę wykazują określone cechy charakterystyczne w tym znaczeniu, że tworzą one trwały stosunek, który wpisuje pracownika w ramy określonej organizacji spraw przedsiębiorstwa lub pracodawcy, oraz w tym znaczeniu, że lokalizują się one w miejscu wykonywania działalności, które determinuje stosowanie przepisów prawa bezwzględnie obowiązującego i układów zbiorowych (wyrok Shenavai, 266/85, EU:C:1987:11, pkt 16).
- 40 Wykładnię tę potwierdza pkt 41 sprawozdania P. Jenarda i G. Möllera w sprawie konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych podpisanej w Lugano w dniu 16 września 1988 r. (Dz.U. 1990, C-189, s. 57), zgodnie z którym, co się tyczy autonomicznego pojęcia „umowy o pracę”, można uznać, że oznacza ono stosunek podporządkowania pracownika wobec pracodawcy.
- 41 Ponadto, co się tyczy pojęcia „pracownika”, Trybunał orzekł w ramach wykładni art. 45 TFUE oraz kilku aktów legislacyjnych Unii, takich jak dyrektywa Rady 92/85/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w miejscu pracy bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży, pracownic, które niedawno rodziły, i pracownic karmiących piersią (dziesiąta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz.U. L 348, s. 1), iż zasadniczą cechą stosunku pracy jest okoliczność, że dana osoba wykonuje przez pewien okres na rzecz innej osoby i pod jej kierownictwem świadczenia, za które w zamian otrzymuje wynagrodzenie (zob. w kontekście swobodnego przepływu pracowników wyrok Lawrie-Blum, 66/85, EU:C:1986:284, pkt 16, 17; a także w kontekście dyrektywy 92/85 wyrok Danosa, C-232/09, EU:C:2010:674, pkt 39).
- 42 Należy mieć na względzie te czynniki także w odniesieniu do pojęcia „pracownika” w rozumieniu art. 18 rozporządzenia nr 44/2001.

- 43 Co się tyczy celu rozdziału II sekcja 5 rozporządzenia nr 44/2001, wystarczy przypomnieć, że jak wynika z motywu 13 tego rozporządzenia, ma ono na celu zapewnienie słabszym stronom umów, w tym umów o pracę, wzmocnionej ochrony, tworząc odstępstwa od ogólnych zasad jurysdykcyjnych.
- 44 Trzeba w tym względzie przypomnieć, że przepisy ujęte we wspomnianej sekcji 5 mają charakter nie tylko szczególny, lecz także wyczerpujący (wyrok *Glaxosmithkline i Laboratoires Glaxosmithkline*, C-462/06, EU:C:2008:299, pkt 18).
- 45 To w świetle powyższych rozważań do sądu odsyłającego należy sprawdzenie w oparciu o kryteria wspomniane w pkt 39–41 niniejszego wyroku, czy w tym przypadku F.L. Spies von Büllenheim w charakterze dyrektora i zarządzającego Holterman Ferho Exploitatie wykonywał przez pewien okres na rzecz tej spółki i pod jej kierownictwem świadczenia, za które w zamian otrzymywał wynagrodzenie, i był związany trwałym stosunkiem, który wpisywał go w ramy określonej organizacji spraw tej spółki.
- 46 Co się tyczy konkretniej stosunku podporządkowania, istnienie takiego stosunku należy oceniać odrębnie dla każdego szczególnego wypadku na podstawie wszystkich elementów i okoliczności charakteryzujących stosunki między stronami (wyrok *Balkaya*, C-229/14, EU:C:2015:455, pkt 37).
- 47 Do sądu odsyłającego należy zbadanie, w jakiej mierze F.L. Spies von Büllenheim był – w charakterze akcjonariusza Holterman Ferho Exploitatie – w stanie wpływać na wolę organu zarządzającego tej spółki, którą kierował. W takim przypadku należy ustalić, kto był właściwy do udzielania mu instrukcji i kontrolowania ich wykonywania. Gdyby okazało się, że ta możliwość wywierania wpływu przez F.L. Spies von Büllenheim na wspomniany organ nie była znikoma, trzeba by stwierdzić brak stosunku podporządkowania w rozumieniu orzecznictwa Trybunału dotyczącego pojęcia pracownika.
- 48 W razie gdyby sąd odsyłający miał w następstwie zbadania ogółu okoliczności wymienionych powyżej stwierdzić, że F.L. Spies von Büllenheim był w charakterze dyrektora i zarządzającego związany z Holterman Ferho Exploitatie „indywidualną umową o pracę” w rozumieniu art. 18 rozporządzenia nr 44/2001, należałoby, aby zastosował on zasady jurysdykcyjne przewidziane w rozdziale II sekcja 5 rozporządzenia nr 44/2001.
- 49 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż przepisy rozdziału II sekcja 5 (art. 18–21) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, gdy spółka wytacza przeciwko osobie, która wykonywała obowiązki dyrektora i zarządzającego tą spółką, powództwo o ustalenie uchybień popełnionych przez tę osobę w wykonywaniu jej obowiązków i o uzyskanie wskutek tego odszkodowania, stoją one na przeszkodzie stosowaniu art. 5 pkt 1 i 3 tego rozporządzenia, pod warunkiem że wspomniana osoba wykonywała w charakterze dyrektora i zarządzającego przez pewien okres na rzecz tej spółki i pod jej kierownictwem świadczenia, za które w zamian otrzymywała wynagrodzenie, czego sprawdzenie należy do sądu odsyłającego.

W przedmiocie pytania drugiego

- 50 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że powództwo spółki przeciwko jej byłemu zarządzającemu ze względu na podnoszone naruszenie jego obowiązków spoczywających na nim na mocy prawa spółek jest objęte pojęciem postępowania, którego przedmiotem jest „umowa lub roszczenia wynikające z umowy”. W razie odpowiedzi twierdzącej sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy miejsce, gdzie stanowiące podstawę powództwa zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane, odpowiada miejscu, o którym mowa w art. 60 ust. 1 lit. b) i c) tego rozporządzenia.

- 51 Pytanie to ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy głównej w przypadku, gdyby sąd odsyłający stwierdził po zbadaniu kryteriów przedstawionych w odpowiedzi na pierwsze pytanie prejudycjalne, że F.L. Spies von Büllenheim nie wykonywał swych obowiązków jako pracownik Holterman Ferho Exploitatie.
- 52 Aby odpowiedzieć na pierwszą część pytania drugiego, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwie pojęcie postępowania, którego przedmiotem jest „umowa lub roszczenia wynikające z umowy”, określone w art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, zakłada istnienie zobowiązania dobrowolnie zaciągniętego przez jedną stronę względem drugiej (zob. Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, pkt 46).
- 53 Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 46 opinii, F.L. Spies von Büllenheim i Holterman Ferho Exploitatie przyjęli dobrowolnie wzajemne zobowiązania w tym znaczeniu, że F.L. Spies von Büllenheim postanowił kierować i zarządzać tą spółką, a spółka ta zobowiązała się do zapłaty wynagrodzenia za tę działalność, tak że można uznać, iż ich stosunek ma charakter umowny, a w rezultacie powództwo spółki przeciwko jej byłemu zarządzającemu ze względu na podnoszone naruszenie jego obowiązku należytego wykonywania funkcji spoczywających na nim na mocy prawa spółek jest objęte pojęciem postępowania, którego przedmiotem jest „umowa lub roszczenia wynikające z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001.
- 54 Wydaje się bowiem w tym względzie, że czynności podejmowane przez zarządzającego powodują powstanie ścisłych więzi tego samego rodzaju co powstające między stronami umowy i że w następstwie można uznać, iż powództwo spółki przeciwko jej byłemu zarządzającemu ze względu na podnoszone naruszenie jego obowiązku należytego wykonywania funkcji spoczywających na nim na mocy prawa spółek jest objęte pojęciem postępowania, którego przedmiotem jest „umowa lub roszczenia wynikające z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 (zob. analogicznie wyrok Peters Bauunternehmung, 34/82, EU:C:1983:87, pkt 13).
- 55 Co się tyczy pojęcia „miejsca” w rozumieniu art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, gdzie stanowiące podstawę powództwa zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane, należy określić, czy wspomniane powództwo jest objęte art. 5 pkt 1 lit. a), czy też art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie tego rozporządzenia.
- 56 W tym względzie należy przypomnieć, że przy uwzględnieniu ustanowionej przez lit. c) hierarchii pomiędzy lit. a) i lit. b) tego przepisu przepis jurysdykcyjny przewidziany w art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 znajduje zastosowanie tylko w sposób alternatywny i domyślny w stosunku do przepisów jurysdykcyjnych zawartych w art. 5 pkt 1 lit. b) tego rozporządzenia (wyrok Cormann-Collins, C-9/12, EU:C:2013:860, pkt 42).
- 57 Z orzecznictwa Trybunału wynika, że umowa, w której charakterystycznym obowiązkiem jest świadczenie usług, zostanie zakwalifikowana jako „świadczenie usług” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie tegoż rozporządzenia (wyrok Car Trim, C-381/08, EU:C:2010:90, pkt 32). Pojęcie „usług” oznacza co najmniej, że strona, która je świadczy, wykonuje odpłatnie określoną czynność (wyrok Falco Privatstiftung i Rabitsch, C-533/07, EU:C:2009:257, pkt 29).
- 58 W ramach prawa spółek w zakresie, w jakim charakterystyczny obowiązek stosunku prawnego istniejącego między zarządzającym a zarządzaną spółką pociąga za sobą określone czynności w zamian za wynagrodzenie, czynności te należy zakwalifikować jako „świadczenie usług” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia nr 44/2001.
- 59 To w świetle tych rozważań należy określić miejsce, gdzie stanowiące podstawę powództwa zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane.

- 60 Z uwagi na treść art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia nr 44/2001, zgodnie z którym decydujące znaczenie ma miejsce w państwie członkowskim, w którym „zgodnie z umową” usługi były albo miały być świadczone, główne miejsce świadczenia usług należy wywieść w miarę możliwości z przepisów samej umowy (wyrok *Wood Floor Solutions Andreas Domberger*, C-19/09, EU:C:2010:137, pkt 38).
- 61 W sprawie głównej jest bezsporne, że umowa z dnia 7 maja 2001 r. nie zawiera żadnej klauzuli wymagającej, by F.L. Spies von Büllsheim wykonywał swoje czynności koniecznie w określonym miejscu.
- 62 Jednakże do sądu odsyłającego należy sprawdzenie w statucie Holterman Ferho Exploitatie lub w jakimkolwiek innym dokumencie, który określa obowiązki zarządzającego wobec tej spółki, czy na tej podstawie można wywieść miejsce zasadniczego świadczenia usług przez F.L. Spiesa von Büllsheima.
- 63 Jeśli ani postanowienia statutu Holterman Ferho Exploitatie, ani żaden inny dokument określający obowiązki zarządzającego wobec spółki nie pozwalają na ustalenie miejsca, gdzie świadczone były zasadniczo usługi przez F.L. Spiesa von Büllsheima, należy w tym przypadku wziąć pod uwagę okoliczność, że usługi te były świadczone na rachunek tej spółki.
- 64 Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 57 opinii, w braku jakiegokolwiek wprowadzającego odstępstwo zastrzeżenia w statucie spółki lub w jakimkolwiek innym dokumencie, do sądu odsyłającego należy określenie miejsca, w którym F.L. Spies von Büllsheim rzeczywiście prowadził w przeważającej mierze działalność w wykonaniu umowy, o ile świadczenie usług w rozpatrywanym miejscu nie jest sprzeczne z wolą stron wynikającą z tego, co pomiędzy nimi zostało uzgodnione. W tym celu należy uwzględnić w szczególności czas spędzony we wspomnianych miejscach i znaczenie prowadzonej tam działalności, a do sądu krajowego należy ustalenie jego właściwości w świetle przedstawionych mu dowodów.
- 65 W świetle powyższych rozważań na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że powództwo spółki przeciwko jej byłemu zarządzającemu ze względu na podnoszone naruszenie obowiązków spoczywających na nim na mocy prawa spółek jest objęte pojęciem postępowania, którego przedmiotem jest „umowa lub roszczenia wynikające z umowy”. W braku jakiegokolwiek wprowadzającego odstępstwo zastrzeżenia w statucie spółki lub w jakimkolwiek innym dokumencie do sądu odsyłającego należy określenie miejsca, w którym zarządzający rzeczywiście prowadził w przeważającej mierze działalność w wykonaniu umowy, o ile świadczenie usług w rozważanym miejscu nie jest sprzeczne z wolą stron wynikającą z tego, co pomiędzy nimi zostało uzgodnione.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 66 Poprzez pytanie trzecie Hoge Raad der Nederlanden dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że w zakresie, w jakim mające zastosowanie prawo krajowe umożliwia wytoczenie powództwa jednocześnie na podstawie stosunku umownego i czynów niedozwolonych lub czynów podobnych do czynów niedozwolonych, przepis ten obejmuje przypadek taki jak rozpatrywany w sprawie głównej, w którym spółka pozywa daną osobę zarówno w charakterze zarządzającego tą spółką, jak i ze względu na niedozwolone zachowanie. W razie odpowiedzi twierdzącej sąd odsyłający chciałby ustalić, czy miejsce, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę, odpowiada miejscu, o którym mowa w art. 60 ust. 1 lit. b) i c) tego rozporządzenia.

- 67 Podobnie jak w odniesieniu do drugiego pytania prejudycjalnego to pytanie trzecie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy głównej w przypadku, gdy sąd odsyłający stwierdzi po zbadaniu kryteriów przedstawionych w odpowiedzi na zadane pierwsze pytanie prejudycjalne, że F.L. Spies von Büllenheim nie wykonywał swych obowiązków jako pracownik Holterman Ferho Exploitatie.
- 68 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 stosuje się do każdego żądania zmierzającego do ustalenia odpowiedzialności pozwanego, które nie dotyczy „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) tego rozporządzenia (zob. w szczególności wyrok Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 69 Jak wynika z odpowiedzi udzielonej na pytanie drugie, stosunek prawny istniejący między spółką a zarządzającym tą spółką należy zakwalifikować jako „umowę” w rozumieniu art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001.
- 70 W rezultacie w zakresie, w jakim prawo krajowe umożliwia oparcie żądania spółki przeciwko jej byłemu zarządzającemu na podnoszonym niedozwolonym zachowaniu, żądanie takie może być objęte postępowaniem, którego przedmiotem jest „czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu” w rozumieniu zasady jurysdykcyjnej określonej w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 wyłącznie, jeśli nie wiąże się ono ze stosunkiem prawnym o charakterze umownym między spółką a zarządzającym.
- 71 Jeśli – czego sprawdzenie należy do sądu odsyłającego – zarzucane zachowanie może być uznane za naruszenie obowiązków umownych zarządzającego, należałoby stwierdzić, że sądem właściwym do orzekania w przedmiocie tego zachowania jest sąd wskazany w art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001. W przeciwnym przypadku zastosowanie ma zasada jurysdykcyjna ujęta w art. 5 pkt 3 tego rozporządzenia (zob. analogicznie wyrok Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, pkt 24–27).
- 72 W tym względzie należy zauważyć, że art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 powinien być przedmiotem wykładni autonomicznej i ścisłej (wyrok CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335; pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo). Co się tyczy miejsca, gdzie „nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę”, określonego w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, należy przypomnieć, że sformułowanie to obejmuje zarówno miejsce, w którym szkoda się urzeczywistniła, jak i miejsce, w którym nastąpiło zdarzenie stanowiące przyczynę szkody, wobec czego powództwo przeciwko pozwanemu może zostać wytoczone według wyboru powoda przed sądem jednego z tych dwóch miejsc (wyrok Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, pkt 46).
- 73 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada ustalania jurysdykcji przewidziana w art. 5 pkt 3 tego rozporządzenia oparta jest na występowaniu szczególnie ścisłego związku pomiędzy sporem a sądami właściwymi dla miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę, który to związek uzasadnia przyznanie jurysdykcji owym sądom ze względu na prawidłowe sprawowanie wymiaru sprawiedliwości oraz sprawną organizację postępowania (wyrok CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 74 Jeżeli przedmiotem postępowania jest bowiem czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego, sąd właściwy dla miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę, jest zwykle w najlepszej sytuacji, by wydać rozstrzygnięcie w sprawie, w szczególności ze względu na bliskość w stosunku do przedmiotu sporu i łatwość przeprowadzenia postępowania dowodowego (wyrok CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, pkt 40).
- 75 Zidentyfikowanie jednego z łączników uznanych w orzecznictwie przytoczonym w pkt 72 niniejszego wyroku powinno zatem umożliwić ustalenie jurysdykcji sądu, który obiektywnie znajduje się w najlepszej sytuacji, by dokonać oceny, czy spełnione są konstytutywne przesłanki powstania

odpowiedzialności pozwanego, z czego wynika, że powództwo może być skutecznie wytoczone tylko przed sądem, na którego obszarze właściwości miejscowej znajduje się właściwy łącznik (wyrok CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 76 Co się tyczy miejsca zdarzenia stanowiącego przyczynę szkody, należy, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 65 opinii, wziąć pod uwagę, że miejsce to może znajdować się tam, gdzie F.L. Spies von Büllsheim wykonywał zadania jako zarządzający spółką Holterman Ferho Exploitatie.
- 77 W odniesieniu do miejsca, w którym szkoda się urzeczywistniła, z orzecznictwa Trybunału wynika, że miejscem tym jest to miejsce, w którym szkoda podnoszona przez spółkę faktycznie się objawia (podobnie wyrok CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, pkt 52).
- 78 W niniejszym przypadku w celu określenia, gdzie niedozwolone zachowanie F.L. Spiesa von Büllsheima przy wykonywaniu jego obowiązków zarządzającego mogło wyrządzić szkodę, sąd odsyłający na podstawie danych, którymi dysponuje, będzie musiał uwzględnić okoliczność, że pojęcie „miejsca, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę” nie może być interpretowane w tak szeroki sposób, że oznaczałoby ono każde miejsce, w którym mogą być odczuwalne negatywne konsekwencje zdarzenia, które spowodowało już szkodę rzeczywiście powstałą w innym miejscu.
- 79 W świetle powyższych rozważań na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, iż w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, w których spółka pozywa swojego byłego zarządzającego ze względu na podnoszone niedozwolone zachowanie, art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że powództwo to dotyczy czynu niedozwolonego, gdy zarzucane zachowanie nie może być uznane za naruszenie obowiązków spoczywających na zarządzającym na mocy prawa spółek, czego sprawdzenie należy do sądu odsyłającego. Sąd ten musi określić na podstawie okoliczności faktycznych sprawy najściślejszy łącznik z miejscem, w którym nastąpiło zdarzenie stanowiące przyczynę szkody, i z miejscem, w którym szkoda się urzeczywistniła.

W przedmiocie kosztów

- 80 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Przepisy rozdziału II sekcja 5 (art. 18–21) rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, gdy spółka wytacza powództwo przeciwko osobie, która wykonywała obowiązki dyrektora i zarządzającego tą spółką, o ustalenie uchybień popełnionych przez tę osobę w wykonywaniu jej obowiązków i o uzyskanie wskutek tego odszkodowania, stoją one na przeszkodzie stosowaniu art. 5 pkt 1 i 3 tego rozporządzenia, pod warunkiem że wspomniana osoba wykonywała w charakterze dyrektora i zarządzającego przez pewien okres na rzecz tej spółki i pod jej kierownictwem świadczenia, za które w zamian otrzymywała wynagrodzenie, czego sprawdzenie należy do sądu odsyłającego.**
- 2) **Artykuł 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że powództwo spółki przeciwko jej byłemu zarządzającemu ze względu na podnoszone naruszenie obowiązków spoczywających na nim na mocy prawa spółek jest objęte pojęciem postępowania, którego przedmiotem jest „umowa lub roszczenia wynikające z umowy”.**

W braku jakiegokolwiek wprowadzającego odstępstwo zastrzeżenia w statucie spółki lub w jakimkolwiek innym dokumencie do sądu odsyłającego należy określenie miejsca, w którym zarządzający rzeczywiście prowadził w przeważającej mierze działalność w wykonaniu umowy, o ile świadczenie usług w rozważanym miejscu nie jest sprzeczne z wolą stron wynikającą z tego, co pomiędzy nimi zostało uzgodnione.

- 3) **W okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, w których spółka pozywa swojego byłego zarządzającego ze względu na podnoszone niedozwolone zachowanie, art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że powództwo to dotyczy czynu niedozwolonego, gdy zarzucane zachowanie nie może być uznane za naruszenie obowiązków spoczywających na zarządzającym na mocy prawa spółek, czego sprawdzenie należy do sądu odsyłającego. Sąd ten musi określić na podstawie okoliczności faktycznych sprawy najściślejszy łącznik z miejscem, w którym nastąpiło zdarzenie stanowiące przyczynę szkody, i z miejscem, w którym szkoda się urzeczywistniła.**

Podpisy